



KLUBBER OG VÆRESTEDER

En kvalitativ undersøgelse af
arbejdet med unge i klubber og
væresteder i udsatte boligområder



INDHOLD

Introduktion: Hvorfor arbejde med væresteder?	3
Konklusioner: Værestedernes særlige bidrag	4
Værestedernes rammer: Fælles ansvar for de unge	6
Bilal 1: Er det her virkelig mit liv?	8
Tema 1: Behovet for væresteder	9
Tema 2: Gruppen af unge	11
Tema 3: Stabile rammer	14
Bilal 2: Hvordan kan I vinde kampen, drenge?	16
Tema 4: Udvikling af de unge	17
Bilal 3: Det er os, der hjælper	21
Tema 5: Videre ud i samfundet	23
Her finder du mere viden	27



HVORFOR ARBEJDE MED VÆRESTEDER?

Når skoleklokken ringer ud, bruger unge fra landets udsatte boligområder i mindre grad deres eftermiddage, aftener og weekender på organiserede fritidsaktiviteter end andre unge. I stedet er der især blandt drenge en tendens til at hænge ud i boligområdet uden noget at tage sig til.

Når unge opholder sig ude uden voksenopsyn, øger det deres risiko for en kriminel adfærd, ligesom det ofte skaber utryghed for områdets beboere. Derfor er der god grund til at fokusere på fritidslivet for unge i udsatte boligområder.

Bemandede væresteder i udsatte boligområder kan tilbyde de unge et alternativ til den gadeorienterede livsstil. I værestederne arbejder medarbejdere pædagogisk med de unges udvikling og støtter dem i at komme videre ud i fritidsjob, forningsliv, uddannelse og andre tilbud.

Det er dog langt fra nemt at arbejde med væresteder for unge. Der er fra tid til anden eksempler på væresteder, der er lukket, fordi de unge har brugt værestederne som base for rekrutte-

ring til bandemiljøet eller anden kriminalitet. I CFBU mener vi derfor, at det er relevant at afdække, hvordan væresteder bliver et positivt bidrag til de unges udvikling og fritidsliv.

I rapporten stiller vi skarpt på, hvordan væresteder for uroskabende unge mellem 13 og 18 år i udsatte boligområder tilrettelægges bedst muligt. Rapporten giver praksisnær inspiration til arbejdet med unge i værestederne på godt og ondt.

AFTAGERE OG INDHOLD

Rapporten henvender sig til medarbejdere i helhedsplaner med boligsocialt indhold og kommuner, der ønsker at etablere og arbejde med væresteder for unge i udsatte boligområder.

Rapporten er bygget op omkring fem temaer, som alle er centrale for arbejdet med de unge i værestederne. Løbende kan du læse en ung mands fortælling om sin udvikling i et værested, ligesom vi præsenterer anbefalinger, du kan bruge som nedslagspunkter i dit arbejde.

TAK

Vi vil gerne rette en særlig tak til medarbejderne og de involverede unge fra Tetriz og Klub 101 for at stille op til interviews og invitere os indenfor i jeres dagligdag. Samtidig vil vi gerne takke de øvrige interviewede og deltagerne i vores følgegruppe.

Rigtig god læselyst!

DET KENDETEGNER ET VÆRESTED

I landets udsatte boligområder bliver fritidstilbud for unge kaldt alt fra klubber, ungecaféer og væresteder til andre kreative benævnelser. I denne rapport bruger vi værested som fællesbetegnelse for klublignende fritidstilbud for unge med faste lokaler og åbningstider. Et værested er kendetegnet ved at være en gruppeorienteret indsats målrettet boligområdet unge. Væresteder er typisk et gratis og frivilligt tilbud, hvor de unge kan komme og gå uden registrering eller afkrydsning.

Konklusioner

VÆRESTEDERNES SÆRLIGE BIDRAG

Vores undersøgelse viser, at væresteder i landets udsatte boligområder er et nødvendigt bidrag til at sikre, at alle unge får et godt fritidsliv. Vi zoomer ind på de særlige karakteristika, der kendetegner værestederne og gør dem til et vigtigt supplement til ordinære klub- og fritidstilbud.

TILTRÆKKER FORENINGSLØSE UNGE

I udsatte boligområder er andelen af foreningsløse unge større sammenlignet med resten af landet. Dels er der i de unges familier manglende tradition og økonomiske muligheder for, at de unge deltager i kontingentkrævende fritidsaktiviteter. Dels har nogle unge en adfærd, der gør det svært for ordinære klub- og fritidstilbud at rumme dem. Værestedernes placering i boligområderne giver medarbejderne en særlig indsigt i de unge, som lever en gadeorienteret livsstil og ikke benytter ordinære klub- og fritidstilbud. Deres relation til de unge gør, at de unge benytter værestederne, ligesom det spiller ind, at værestederne er et gratis tilbud.

TAGER AFSÆT I DE UNGES PROBLEMATIKKER

De unge har typisk udfordringer, som kræver en pædagogisk indsats. Derfor arbejder medarbejderne målrettet med at udvikle de unge. De unge har behov for at lære, hvordan

deagerer hensigtsmæssigt i sociale sammenhænge. Medarbejderne påtaler af den grund de unges adfærd og lærer dem velsete handlemønstre. For flere unge er det uvant at blive hørt og involveret i beslutninger. I værestederne får de unge medindflydelse og ansvar, som giver dem demokratiforståelse og en oplevelse af at være ligeværdige medborgere. Medarbejderne udfordrer også de unges selvforståelse. Det får de unge til at reflektere over deres valg i livet, såsom at tage afstand fra kriminalitet og i stedet opdyrke sunde fritidsinteresser.

FÅR DE UNGE UD

I DET OMKRINGLIGGENDE SAMFUND

De unges omgangskreds er ofte afgrænset til boligområdet. Det betyder, at gruppen af unge nemt lukker sig om sig selv og værestedet. Derfor har medarbejderne i værestederne skærpet fokus på at få de unge ud i det omkringliggende samfund. Det gør de ved at introducere dem til foreningslivets muligheder, ungdomsskoler og andre klubtilbud. De unge får også hjælp til at komme videre i uddannelse og job. Det drejer sig om lektiehjælp og formidling af lommepengejob og fritidsjob. Medarbejdernes arbejde med at få de unge ud i samfundet, udvider de unges horisont og giver dem nye sociale netværk.

INVOLVERER SÅRBARE FORÆLDRE

De unges forældre har af forskellige grunde ofte svært ved at engagere sig i deres børns fritidsliv. Forældrene mangler typisk kendskab til og har forbehold for at lade deres børn komme i værestederne og andre fritidstilbud. Værestedernes lokale placering i boligområderne gør, at medarbejderne kender familierne og derfor har gode forudsætninger for at have kontakt med dem. Medarbejderne sørger for at informere og vise forældrene værestedet, ligesom de inddrager forældrene i forbindelse med både konflikter og sociale arrangementer i værestedet.

STYRKER RELATIONEN

MELLEM DE UNGE OG BEBOERE

De uroskabende unge i værestederne har ofte et dårligt ry blandt boligområdetets øvrige beboere og er anledning til utryghed. Et vigtigt aspekt i medarbejdernes arbejde er derfor at forbedre relationen mellem de unge og beboerne. Det gør de ved at engagere de unge i lommepengeprojekter, hvor de unge hjælper beboerne. Værestederne har også en positiv effekt i forhold til hærværk og uro i boligområdet, hvilket gør, at de unge bliver opfattet mere positivt.



Værestedernes rammer

FÆLLES ANSVAR FOR DE UNGE



Arbejdet med klubber for unge er en kommunal kerneopgave. Derfor er det ikke den boligsociale indsats' opgave alene at etablere væresteder i de udsatte boligområder. De unge er et fælles ansvar.

Projektfinansierede væresteder er ikke en langsigtet løsning. Væresteder under helhedsplanerne er nemlig midlertidige,

hvilket er sårbart i arbejdet med de unge, hvis indsatsen lukker. Udvikling af de unge sker ikke fra den ene dag til den anden, men er tidskrævende. Forskning viser desuden, at langvarige indsats har bedre grobund for at skabe positive effekter hos unge. Det er derfor vigtigt, at værestederne bliver etableret i samarbejde mellem den boligsociale indsats og kommunen, så indsatsen for de unge varer ved.

I dag bliver flere og flere væresteder i landets helhedsplaner etableret i kommunalt regi. Det vil sige, at kommunen varetager driften af værestedet og har et formaliseret samarbejde med helhedsplanen. Værestedets personale består ofte af en blanding af kommunale medarbejdere og boligsociale medarbejdere lønnet af kommunen. Denne udvikling hænger sammen med Landsbyggefondens skærpede fokus på, at helhedsplaner indgår i et integreret samarbejde med kommuner om væresteder i de udsatte boligområder.

Uanset om værestederne er forankret i helhedsplanen eller kommunen, er det vigtigt, at parterne klarlægger, hvor snitfladerne er mellem dem. Hvem gør hvad i forhold til de unge

i boligområdet? Det sikrer, at den boligsociale indsats bedst muligt understøtter og supplerer det kommunale arbejde med de unge.

FORSKELLIGE RAMMEBETINGELSER

Rapportens to væresteder, Klub 101 og Tetriz, er forankret i henholdsvis helhedsplan og kommune. Klub 101 er forankret i helhedsplanen ByLivKolding, mens Tetriz er en kriminalpræventiv indsats under SSP i Helsingør Kommune. Det betyder, at Tetriz har flere medarbejdertimer og -ressourcer end Klub 101.

Selvom de to væresteder ligner hinanden på nogle punkter, har de således forskellige rammebetingelser. At Tetriz har højere normering og flere økonomiske ressourcer end Klub 101 gør, at medarbejderne i Tetriz har et andet – og bedre – udgangspunkt for at arbejde målrettet med de unges udvikling. Værestederne udgør derfor to forskellige eksempler på, hvordan medarbejdere kan arbejde med indsatsen ud fra deres respektive rammebetingelser.



OM KLUB 101

Etableret:	År 2000
Placering:	Beboerhuset i boligområdet Munkebo
Åbningstid:	4 dage om ugen i 3-6 timer
Betaling:	Gratis
Alder:	10-18 år
Ungegruppe:	For områdets børn og unge. De unge er både velfungerende og mere uroskabende. Ca. 10 pct. har etnisk dansk baggrund, og der er over vægt af drenge.
Antal:	Ca. 25-35 børn og unge kommer i værestedet dagligt
Forankring:	Helhedsplanen ByLivKolding
Ansatte:	3 deltidsansatte i helhedsplanen, der arbejder mellem 7 og 30 timer om ugen. De får støtte af 2 andre medarbejdere 6 timer om ugen, som også arbejder i den ordinære kommunale ungdomsklub. Der er oftest 2 medarbejdere på arbejde ad gangen i Klub 101.

OM TETRIZ

Etableret:	År 2012
Placering:	Egne lokaler i boligområdet Nøjsomhed
Åbningstid:	3 dage om ugen i 6 timer, 1 dag med 2 timers lektiecafé samt 1 dag med 2 timers boksetræning
Betaling:	Gratis
Alder:	9-18 år
Ungegruppe:	For områdets børn og unge. De unge er primært drenge i risiko for en kriminel løbebane. 99 pct. taler arabisk som andetsprog.
Antal:	Ca. 35-45 børn og unge kommer i værestedet dagligt
Forankring:	SSP i Helsingør Kommune
Ansatte:	1 fuldtidsansat, 8 deltidsansatte og 1 praktikant, der alle er ansat i kommunen. De deltidsansatte arbejder mellem 8 og 20 timer om ugen. Der er minimum 4 medarbejdere på arbejde ad gangen i Tetriz.

Første del af fortællingen om Bilal

ER DET HER VIRKELIG MIT LIV?

Bilal spurter alt, hvad han kan. Adrenalin sidrer i kroppen, og hjertet galoperer. I baggrunden kan han ane en politibil og to betjente. Bilal venter altid med at løbe til sidste øjeblik. Han spæner tværs over græsplænen mellem blokkene. De er lige i hælene på ham, men han er stærk og hurtigere end dem. Blodet pumper i årerne, og der går et sug gennem maven, da han kaster sig over hegnet. Han er i sikkerhed og puster lettet ud.

Bilal er 15 år gammel. Han bor i Nøjsomhed med sin mor og far og tre brødre. Til daglig færdes Bilal sjældent i Nøjsomhed, men hænger ud sammen med fyrene fra Vapnagaard, der ligger et stenkast derfra. I Vapnagaard vandrer de unge drenge hvileløst rundt. De keder sig og ved sjældent, hvad de skal tage sig til. Rastløsheden er som en evig, tikkende uro.

Klokken er 16, og Bilal skynder sig. Han retter på kasketten, der næsten dækker det sorte hår, og tager et hvæs af sin e-cigare. Ved biblioteket er bænkene allerede propfyldt af en stor gruppe larmende unge. En af de ældre fyre ruller en joint, som går på omgang. En bærepose med øl klirrer. "Hvad skal vi lave?" En af fyrene trækker en pose med fyrværkeri op af tasken. Bilal griner og går med drengeflokkens hen til et af sides affaldsskur. Det varer kun få sekunder, før der lyder et

rungende brag. Containeren brænder. En politibils sirener hyl-ler. Lyden bliver højere og højere.

"Bilal, hvorfor render du rundt og laver dumme ting?" Tetriz' leder Samer kigger hen mod Bilal. "Jeg ved det ikke." Bilal leder efter et godt svar, men han kan ikke komme på noget bedre.



Samer puffer insisterende til ham. "Hvis du keder dig, så kom her og hyg dig." Bilal stritter lidt imod, men inderst inde kan han mærke, at Samer vil ham det godt.

Bilal er begyndt at være lidt sammen med nogle drenge fra Nøjsomhed, der tager ham med hen i værestedet Tetriz. I starten har Bilal allermest lyst til at være i Vapnagaard, men Samers vedholdenhed gør, at han begynder at komme mere og mere i Tetriz. I en periode har Bilal et ben i to lejre. Halvdelen af tiden bevæger han sig på kanten af loven i Vapnagaard, og resten af tiden kommer han i Tetriz med sine nye venner.

Hjemme på sit værelse ligger Bilal i sengen. Han skæver til mobilen. Klokken er snart 17. På det her tidspunkt ville han normalt være ude i boligområdet og lave ballade. Men det føles forkert. Det var tæt på at gå galt den anden dag. Han kunne være blevet taget af politiet. Tanken gør ham modløs. Bilal rejser sig fra sengen og kigger sig i spejlet. Er det her virkelig mit liv, er det her mig? Han vil ikke have en plet på straffeattesten. Den kriminelle løbebane og adrenalinkicket er ikke det værd.

BEHOVET FOR VÆRESTEDER

ALTERNATIV TIL DRENGESTREGER

Tager vi et kig på værestederne i landets udsatte boligområder, er de etableret for at imødekomme specifikke behov i boligområderne. Ungdomskriminalitet, uro, hærværk, utryghed og boligområdernes dårlige ry er gennemgående problemstillinger, værestederne skal være med til at dæmme op for. Eksempelvis var situationen i boligområdet før Tetriz så slem, at politiet og beredskabet nødigt rykkede ud i området.

Unge i udsatte boligområder deltager mindre i fritidsaktiviteter end andre unge, ligesom de sjældent er på besøg hjemme hos hinanden. Derfor tilbringer særligt drengene deres fritid i boligområdernes udearealer. Forskning viser, at en sådan gadeorienteret livsstil øger sandsynligheden for, at unge begår kriminalitet. Det er Bilal i fortællingen et eksempel på. Når han opholder sig i boligområdet og keder sig, er han i risikozonen for at lave ulovligheder. De unge i værestederne lægger også selv vægt på, at de er mere tilbøjelige til at lave ulovligheder, når de opholder sig på gader og stræder.

Væresteder kan være med til at afhjælpe de udfordringer, der er i boligområderne, da de unge får et alternativ til at hænge ud i områderne og lave drengestreges og hærværk. Med Tetriz og Klub 101 er der sket en positiv udvikling i boligområderne. Ud-

gifter på hærværkskonti er faldet. Samtidig er beboerne blevet mere trygge ved de unge, som de nu hilser på, fører samtaler med og henvender sig til, hvis de har brug for hjælp.

Som opholdssted kan værestederne altså afholde de unge fra en gadeorienteret livsstil. For at de unges livsbane og muligheder skal blive bedre, kræver det dog, at medarbejderne arbejder målrettet med at udvikle dem. Det kan forebygges, at de unge bliver involveret i kriminalitet, ligesom det styrker deres videre færdsel i livet. Det vender vi tilbage til i tema 4 og 5.

BARRIERER FOR ET AKTIVT FRITIDSLIV

Der er flere grunde til, at en stor del af de unge fra udsatte boligområder ikke bruger de ordinære kommunale klub- og fritidstilbud.

De ordinære klub- og fritidstilbud har ofte svært ved at rumme de unge. Flere af de unge er uroskabende, og medarbejderne i de ordinære klub- og fritidstilbud har almindeligvis ikke de nødvendige medarbejderressourcer til at arbejde med at udvikle dem. Nogle unge har en historik med at blive smidt ud af flere af de ordinære tilbud.

Manglende forældreopbakning er en væsentlig barriere for de unges brug af ordinære klub- og fritidstilbud. Mange forældre har svært ved at støtte op om deres børns fritidsliv, ligesom flere ikke har tradition for eller kendskab til det danske klub- og foreningsliv.

Begrænsede økonomiske muligheder har også indflydelse på de unges fritid. Ordinære klub- og fritidstilbud er dyre udgifter for økonomisk udfordrede familier og bliver derfor nedprioriteret.

Geografi er en anden barriere for brug af andre tilbud. Særligt i mindre byer kan der være langt til den nærmeste ordinære klub. Det er udfordrende, når de unge ofte er begrænset i deres mobilitet. De mangler overskud og vilje til selv at cykle eller tage bussen til og fra klub- og fritidsaktiviteter.

De unges sociale netværk har også betydning for deres brug af klub- og fritidsaktiviteter. Fx stoppede unge fra Klub 101 i byens fodboldklub, da boligområdet fik sin egen lokale fodboldklub. Grunden er, at de unges netværk ofte er afgrænset til det nære i boligområdet, som de foretrækker at holde fast i. I boligområdet er de på hjemmebane og føler sig trygge. Det gør det vanskeligt at få unge til at bruge tilbud væk fra boligområdet.



DET VIRKER GODT

Afdæk, hvorfor der er behov for værestedet. Sørg for at trække på professionelle aktører med relevant viden om de unge. Fx. SPP, helhedsplaner og skoler.
Undersøg, hvad der allerede eksisterer af klub- og fritidstilbud for unge i lokalområdet og indgå i samarbejde med dem, såfremt det giver mening.
Hav blik for, hvordan andre boligsociale aktiviteter kan støtte op om de unge i værestedet. Det kan fx være lomme pengeprojekter, lektiecaféer, rollemodeller og mentorer.



DET KRÆVER OPMÆRKSOMHED

Gør dig klart, hvad værestedet i boligområdet kan bidrage med, som ordinære kommunale klubber og andre tilbud ikke kan.
Hav blik for aspekter som økonomi, sociale netværk og geografisk afstand, der ofte begrænser de unges deltagelse i andre klub- og fritidstilbud.
Vær opmærksom på, at det ikke kun er de unge, der opholder sig i boligområdets udearealer, der har behov for værestedet. Fx kan ensomme unge og piger, der opholder sig hjemme, også have et behov.

GRUPPEN AF UNGE

HVEM ER I MÅLGRUPPEN?

De unge er bosat i udsatte boligområder, og størstedelen kan karakteriseres som sårbare i forskellig grad. De kommer ofte fra hjem med manglende forældreoverskud og indtjening fra offentlig forsørgelse. Flere af de unges forældre er flygtet og har krigstraumer. Det gør, at forældrene har svært ved at opdrage og støtte deres børn i almindelighed. Hovedparten af de unge har anden etnisk baggrund end dansk og er drenge.

SAMMENSÆTNING AF DE UNGE

Det er væsentligt at arbejde med sammensætningen af de unge i værestederne, så indsatsen bliver et positivt bidrag til deres personlige udvikling såvel som gruppedynamik. Her er de unges grad af udsathed, etnicitet/sprog, køn og alder vigtige parametre at tage højde for.

GRAD AF UDSATHED

Væresteder bør inkludere en blanding af uroskabende unge og mere velfungerende unge. Forskning viser, at væresteder med udelukkende uroskabende unge er uhensigtsmæssigt. I værste tilfælde kan det skubbe de unge længere ud i kriminalitet og forstærke deres marginalisering og afvigeridentitet. I værestederne kan det imidlertid være en udfordring at blande de unge til at starte med.

Det er Tetriz et eksempel på. Værestedet blev etableret for at imødekomme behov for en indsats til uroskabende unge i boligområdet, der ikke kunne rummes i andre tilbud. Det var altså Tetriz' grundvilkår, at målgruppen var belastede unge. Siden da har Tetriz medvirket til, at de unge har udviklet sig i en positiv retning. Flere af de unge er med tiden blevet velfungerende og er i gang med uddannelse og fritidsjob. Disse unge kommer stadig i Tetriz, hvor de agerer gode rollemodeller for andre børn og unge. Medarbejderne i Tetriz har altså formålet at blande de unge efterhånden ved at fastholde dem, som er i en god udvikling.

ETNICITET OG SPROG

En stor andel af de unge i landets væresteder er etniske minoriteter. De deler samme rødder og taler ofte samme andetsprog foruden dansk. I Klub 101 er det en regel, at de unge kun taler dansk i værestedet. Så kan alle forstå hinanden. I Tetriz er det anderledes. I boksekælderen bliver der kun talt dansk, men ovenpå i værestedet flyder arabiske gloser sommetider gennem lokalerne. Medarbejderne ønsker ikke at sanktionere i forhold til de unges sprog, men giver dem i stedet af og til en kærlig påmindelse om at tale dansk.

Det har dog potentielle slagsider, hvis de unge taler på andre sprog end dansk i værestedet. Etnisk danske medarbejdere har svært ved at vide, hvad der foregår mellem de unge, og det kan virke ekskluderende på de unge i boligområdet, der ikke taler det pågældende sprog. Det er derfor uhensigtsmæssigt med væresteder, hvis de unge primært taler sammen på deres andetsprog. Er dansk en væsentlig barriere i kommunikationen med bestemte unge, kan medarbejdere tale andre sprog til en start.

KØN

Væresteder i landets udsatte boligområder har ofte en overvægt af drenge. Derfor kan det være udfordrende at tiltrække og fastholde piger. En årsag er, at forældre kan være utrygge ved, at deres piger kommer i væresteder domineret af det modsatte køn. En anden årsag er, at drengene kan have tendens til at udelukke pigerne fra fællesskabet. For at imødekomme den problematik, oprettes flere og flere væresteder udelukkende for piger.

Hvis man ønsker en indsats med begge køn, skal man derfor være opmærksom på at tilpasse værestedet til piger. Her virker det godt at gå i dialog med forældrene, så de får afmystificeret værestedet og lærer personalet at kende, ligesom



det virker appellerende for pigerne og deres forældre, hvis værestedet tager særlige hensyn til dem. Det kan være i form af en ordning, hvor en medarbejder følger pigerne hjem. For flere forældre virker det trygt, hvis værestedet har kvindelige medarbejdere, som deres piger kan gå til efter behov.

ALDER

Aldersspændet i værestederne varierer. Rundt om i landets udsatte boligområder er indsatsen flere steder både for børn og unge. At blande aldersgrupper kan have en socialiserende effekt, hvis de ældre får ansvar og lærer at tage sig af de yngre. I så fald kan de ældre fungere som positive rollemodeller.

Et vigtigt sigte med at have de mindre børn som målgruppe er også, at medarbejderne skaber en god relation til dem tidligt. Forskning viser, at tidlig forebyggelse er en virksomhedsfuld måde at påvirke, at børnene udvikler sig i en god retning.

Stor aldersspredning kan desuden være en måde at tiltrække den tilsigtede målgruppe af unge på. Eksempelvis er Tetriz på papiret for 9-18-årige, men i praksis er aldersspændet større. De mindre søskende må gerne komme i værestedet, da deres storesøstre – som værestedet ønsker at tiltrække – ellers skal passe dem.

Hvis aldersgruppen er meget bred, kan det modsat være svært at målrette aktiviteter til de unge, ligesom værestedet kan virke utrygt for de mindre børn og deres forældre. Særligt hvis værestedet rummer de mere udadreagerende og kriminalitetstruede unge, kan det være u hensigtsmæssigt at blande aldersgrupper. Det er derfor vigtigt at forholde sig til og tage hensyn til både de yngre og de ældre unge.

TILTRÆKNING AF DE UNGE

Sammensætning af de unge hænger uløseligt sammen med måden, medarbejderne i værestederne formår at tiltrække og rekruttere den tilsigtede målgruppe på.

I værestederne Tetriz og Klub 101 er det ofte mund-til-mund-metoden, der tiltrækker de unge. Boligområdets unge kender typisk hinanden og kommer der, hvor de andre unge fra boligområdet er. Den netværksbaserede rekruttering af de unge gør, at værestederne bygger på et relativt afgrænset fællesskab af unge i boligområderne.

En anden rekrutteringstilgang, medarbejderne i værestederne benytter, er opsøgende arbejde. Det handler eksempelvis om at inddrage de unges forældre ved at tage kontakt til dem i hjemmet eller ved at give tilflyttere en beboermappe med værestedet beskrevet. Måltrettet rekrutteringsarbejde foregår dog kun i begrænset omfang blandt medarbejderne i Tetriz og Klub 101. Det gør det svært for medarbejderne at nå den brede ungegruppe i boligområdet, hvilket vanskeliggør at få en sammensat ungegruppe. Mere fokus på opsøgende arbejde kan være en måde at tiltrække en større blanding af unge på. Det kan dreje sig om unge, der står uden for de eksisterende sociale netværk i boligområdet. Eksempler herpå er etniske minoritetspiger, ensomme unge og etnisk danske unge.

Det sker, at uroskabende unge hellere vil opholde sig på gaden og i deres egne miljøer. Er ønsket at tiltrække disse unge og give dem lyst til at benytte værestederne, er en opsøgende indsats på gadeplan nødvendig. Det kan med fordel ske i et tæt samarbejde med relevante aktører på det kriminalpræventive område.



DET VIRKER GODT

Hav fokus på at tiltrække en bred gruppe af boligområdets unge. Herved er du på forkant med, at værestedet ikke kun bliver for de mest belastede og kriminalitetstruede unge.

Lav opsøgende arbejde for at tiltrække de unge i boligområdet. Inddrag fx unge rollemodeller i processen og samarbejd med aktører, såsom gadeplansmedarbejdere, boligorganisationer og SSP.

Tag hensyn til forskellige aldre fx ved at have skiftende åbningstider for forskellige aldersgrupper eller ved at give de yngre fortrinsret til bestemte aktiviteter om eftermiddagen.



DET KRÆVER OPMÆRKSOMHED

Vær opmærksom på rekrutteringen af de unge, der ikke kun sker via mund-til-mund-metoden, da det ofte tiltrækker en relativt ens ungegruppe.

Overvej, hvornår det er fordelagtigt at kommunikere via andre sprog end dansk i værestedet. Andre unge kan blive holdt ude af fællesskabet, og medarbejdere kan have svært ved at holde styr på, hvad der foregår.

Sørg for at inddrage de unges forældre, så de lærer værestedet og medarbejderne at kende. Ellers kan forældrene have forbehold for, at deres børn – og specielt piger – kommer i værestedet.



Tema 3

STABILE RAMMER

FORUDSÆTNINGER FOR ARBEJDET

Værestedernes rammer er grundlaget for det pædagogiske arbejde med de unge. Stabile rammer i forhold til åbningstider, bemanning og indretning giver de unge lyst til at bruge værestederne.

Ser vi på værestederne rundt om i landets udsatte boligområder, har størstedelen kun åbent 1-2 gange om ugen. Tetriz og Klub 101 har derimod åbent 4-5 dage om ugen om eftermiddagen og om aftenen. Modsat ordinære kommunale klubber har de fleste væresteder også ekstra åbent i ferier og weekender. Det er en fordel, fordi de unge ellers mangler noget at tage sig til og derfor opholder sig i boligområderne.

På landsplan er der variationer i værestedernes bemanning. Størstedelen har ansat personale, mens enkelte væresteder er drevet af frivillige. Som ekstra støtte er der ofte tilknyttet medhjælpere, unge i lommepegejob, rollemodeller og/eller forældre. For væresteder, der kun er drevet af frivillige, kan det være en udfordring at anlægge den rette pædagogiske linje, hvis de frivillige ikke har de rigtige kompetencer. Hertil er kontinuitet i arbejdet med de unge essentielt, hvilket kan være en udfordring i væresteder drevet af frivillige på grund af større udskiftning. Derfor er det klart fordelagtigt, at værestederne har ansat personale til at drive indsatsen.

Medarbejderressourcer er forskellige fra værested til værested. Tetriz har høj normering, da det er en kriminalpræventiv indsats under SSP i kommunen. Her er der typisk fem medarbejdere på arbejde ad gangen. I Klub 101 er der almindeligvis to medarbejdere på arbejde ad gangen, men enkelte gange er lederen af værestedet alene med de unge. Det er uhensigtsmæssigt både for medarbejderen og for de unge. At være ene medarbejder om de unge vanskeliggør at arbejde individuelt med dem, ligesom det er en udfordring, hvis der opstår konflikter eller uheld.

Flere medarbejdere i både Tetriz og Klub 101 har arbejdet i værestederne gennem en årrække og har et godt kendskab til de unge. Medarbejderne har opbygget længerevarende relationer til de unge og er et vigtigt trækplaster for, at de unge er kommet flere år i værestederne og har hensigt om at fortsætte. Det er muligt af kontinuitet i personalestaben og jævnlige åbningsdage. De langvarige relationer er en forudsætning for, at medarbejderne kan bidrage positivt til de unges udvikling. Forskning viser, at kortvarige professionelle relationer omvendt kan indvirke negativt på unge, da brudte relationer kan give dem en oplevelse af svigt. Det er derfor vigtigt, at medarbejderstaben i værestederne er stabil over længere tid.



Både i Tetriz og Klub 101 er der tænkt over indretningen, så lokalerne indbyder til hjemlighed. De unge har sofaer at slænge sig i, der er ingen institutionslamper, og væggene er prydet med billeder kreeret af de unge og fotos fra fælles oplevelser. Det gør værestederne indbydende og medvirker til, at de unge bruger og omtaler værestederne som deres andet hjem. Til eksempel stikker de unge hovedet ind direkte efter skole, ligesom de kommer forbi, inden de skal til gallafest på gymnasiet, for stolt at vise medarbejderne deres påklædning.

MEDARBEJDERNES ROLLE OG KENDETEGN

De unge beskriver medarbejderne som betydningsfulde voksne, de pjatter og laver sjov med, men også som voksne, der hjælper dem, hvis de har personlige problemer, eller konflikter eskalerer. Lederne af Tetriz og Klub 101 bliver omtalt som bonusforælder og ven. De unge har en tæt og fortrolig relation til dem og de andre medarbejdere, der giver dem støtte, som flere mangler fra deres forældre.

Det stiller krav til, at medarbejderne har et venskabeligt og familiært forhold til de unge og samtidig bevarer en professionel distance. På samme måde kræver udvikling af de unge,

at medarbejderne er rustede til at arbejde pædagogisk med dem. Her spiller personlige såvel som faglige karakteristika og kompetencer en rolle.

De unge sætter stor pris på, at medarbejderne er lyttende, støttende, imødekommende, inddragende og involverede. Medarbejderne vægter robusthed som et andet vigtigt personligt karaktertræk i deres arbejde. Det kræver personlig pondus at skabe relationer til de unge.

Medarbejdernes køn og alder har også betydning for deres interaktion med de unge. I Tetriz er medarbejderne blandede i alder og køn. Det giver gode forudsætninger for at lave forskellige typer af aktiviteter med de unge. I Klub 101 er to af de tre gennemgående medarbejdere kvinder oppe i årene. Det begrænser dem i at lave aktive og fysiske udfoldelser med de unge, som de unge giver udtryk for at savne.

I værestederne har medarbejdere med andre sproglige og kulturelle kompetencer et fortrin. I Tetriz har flere medarbejdere selv etnisk minoritetsbaggrund og taler de unges andetsprog. Det er med til at fremme kommunikationen med de

unges forældre med ringe danskkundskaber. Medarbejderne har en særlig forståelse for de unges kulturelle ophav og opvækst, da de har erfaret det på egen krop. De er positive forbilleder, som de unge lytter til, spørger om råd og har stærke bånd til. En kombination af medarbejdere med etnisk dansk baggrund og minoritetsbaggrund er at foretrække, da det giver de unge et indblik i forskellige sociale og kulturelle måder at være på.

Foruden medarbejdernes personlige kompetencer og karakteristika er det vigtigt, at medarbejderne er fagligt klædt på til arbejdet med de unge. I Tetriz er flere medarbejdere uddannet pædagoger, hvorimod de gennemgående medarbejdere i Klub 101 ikke har en pædagogisk baggrund. Selvom medarbejderne fra Klub 101 har stor praksiserfaring i arbejdet med de unge, står medarbejdere med pædagogisk ballast stærkere. Særligt når det gælder målgruppen af uroskabende unge, er det uhensigtsmæssigt, hvis medarbejderstaben ikke indeholder pædagogisk uddannet personale.



DET VIRKER GODT

Etablér et værested, der har åbent flere dage om ugen. En stabil og kontinuerlig indsats giver et godt grundlag for at arbejde langsigtet med de unge.

Skab fysiske rammer, som de unge har lyst til at være i. Det kan du gøre ved at inddrage de unge i indretning og renovering af værestedet.

Sørg for, at medarbejderne har en faglig ballast til at arbejde med målgruppen af unge. Ved at deltage i netværksmøder og relevante kurser, kan du udvikle din pædagogiske faglighed.



DET KRÆVER OPMÆRKSOMHED

Husk at være vedholdende i relationen til de unge. Selvom en ung kommer sporadisk eller bryder aftaler, skal du være der for vedkommende igen og igen.

Sørg for, at der er mindst to medarbejdere på arbejde i værestedet ad gangen. Det skaber sikkerhed, hvis der opstår konflikter eller tilspidsede situationer.

Undgå, at medarbejderne er ens i forhold til køn, alder og interesser, da det kan føre til én type aktiviteter, der kun tiltaler bestemte unge.

Anden del af fortællingen om Bilal

HVORDAN KAN I VINDE KAMPEN, DRENGE?

Bilal kalder drengene hen til sig. Deres kinder er røde efter træning i den friske luft. "Godt kæmpet, men næste gang skal I altså aflevere bolden noget mere." Drengene lytter opmærksomt. "I vinder ingen kampe, hvis I ikke spiller hinanden."

Det er mandag. Bilal er i gang med sin ugentlige træning i streetfodbold af drenge mellem 12 og 14 år fra Tetriz. De fleste andre dage er han også i Tetriz. Bare sammen med vennerne. Bilal har altid selv spillet fodbold, og han er god til det. Det er også derfor, Tetriz' leder Samer spørger, om han vil være med til at træne de yngre drenge.

Efter træningen trasker drengene få meter fra multibanen hen i Tetriz. Flere kaster sig henslængt i de sorte lædersofaer og slubrer en juicebrik i sig. De gaber og strækker sig. "Var træningen hård?" griner Samer fra den anden ende af lokalet.

Samer og Bilal sætter sig ved et cafébord ud for køkkenet. "Går det fremad?" spørger Samer. Bilal fortæller, at drengene er gode til at høre efter. Han gør faktisk også meget ud af at være rolig. "Det nytter ikke noget, at jeg råber og skælder dem

ud, for så begynder de bare selv at gøre det." Samer smiler tilfreds. Han har tilmeldt holdet til en turnering. Det er kampe mod København, Kokkedal og Nivå, og han vil gerne have Bilal med.

To uger senere sidder Bilal og holdet i Tetriz' bus med Samer på førersædet. Det er lørdag formiddag, og drengene skraldgriner og pjatter med hinanden. De er slet ikke til at få ned på jorden. Da de er fremme, sætter Bilal dem i gang med at løbe frem og tilbage, så de bliver varme og kan løbe noget krudt af.

Dommerens fløjte lyder, og kampen er i gang. Bilal står på sidelinjen i sit træningssæt og observerer drengenes spil. På banen spurter de frem og tilbage i deres skriggule trøjer. Modstanderne presser drengene. Der går ikke mange minutter, før den friske efterårsluft erstattes af en svedlugt.

I pausen tager Bilal en bold og demonstrerer, hvordan drengene kan spille til hinanden. Deres blikke er fæstnet mod Bilal, mens de i få slurke tømmer deres drikkedunke. "Hvad tænker I, hvordan kan I vinde kampen, drenge?" De har forskellige



bud. Bilal klapper dem på skuldrene og giver dem en highfive, da de løber ind på banen igen.

Drengene taber kampen. Med hovedet rettet mod det sorte gummiunderlag går de ud fra banen. Et par af drengene skændes om, hvad de skulle have gjort. "Sket er sket, drenge, I kan ikke vinde hver gang." Smilene breder sig hurtigt på drengenes læber.

Bilal har vidst det et stykke tid. Inderst inde banker hans hjerte for at arbejde som pædagog. Det giver mening. Han gider ikke ligge under en bil eller pusle med en stikkontakt. Han vil arbejde med unge som i Tetriz. Måske endda kriminelle unge. Kriminelle har hver sin historie, og han kan hjælpe dem. For er der nogen, som kan sætte sig ind i deres tanker, så er det Bilal.

UDVIKLING AF DE UNGE

PÆDAGOGISKE MÅLSÆTNINGER

For at undgå, at værestederne blot bliver et sted, de unge opholder sig, er det essentielt, at der formuleres målsætninger om – og er fokus på – positiv udvikling af de unges kompetencer og færdigheder. Værestederne Tetriz og Klub 101 har ret entydige formål på tværs. Ønsket er, at aktiviteter og arbejdet med de unge skal udvikle dem på fire områder:

PERSONLIGE, SOCIALE OG FAGLIGE KOMPETENCER

Øget selvtillid og større tro på sig selv. De unge skal se værdi i at være flerkulturel. De skal lære sociale omgangsformer og indgå i fællesskaber. Af faglig udvikling skal de unge lære at være mødestabile og løse opgaver i værestedet, som de har ansvar for.

ØGET MEDBORGERSKAB OG DEMOKRATIFORSTÅELSE

Udvikle sig til medborgere. De unge skal føle sig som del af samfundet og acceptere andres holdninger og opfattelser. De skal få større demokratiforståelse ved at diskutere og få medbestemmelse og ansvar i forhold til fx aktiviteter.

AKTIVT FRITIDSLIV

Introduktion til klub- og foreningslivet, såsom at besøge sportsklubber eller begynde til idræt. De unge får støtte i forhold til valg af og gennemførelse af deres uddannelse, ligesom de bliver klædt på til et fritidsjob.

BEDRE RELATION OG TILHØRSFORHOLD TIL BOLIGOMRÅDET

Lære at tage ansvar for og få ejerskab til boligområdet, fx gennem lommepengeprojekt i værestedet og/eller helhedsplanen. Nedbryde barrierer mellem de unge og boligområdets beboere ved, at de laver ting sammen og hjælper hinanden.

Værestedernes formål ligner til forveksling ordinære kommunale klubbers. Forskellen er, at værestederne har boligområdet som et ekstra fokusområde, og at medarbejderne arbejder målrettet med at løse de unges udfordringer og barrierer for brug af andre klub- og fritidstilbud. I værestederne tager medarbejderne afsæt i de unges særlige behov for at indfri de ønskede målsætninger for målgruppen.

BRED PALET AF AKTIVITETER

Medarbejderne i værestederne fungerer ofte som igangsættere af aktiviteter for de unge. Aktiviteterne kan inddeles i to overordnede typer; typiske fritidsaktiviteter og mere målrettede aktiviteter med et læringsaspekt. En kombination af de to aktivitetstyper er godt, da de unge får mulighed for at lave aktiviteter efter interesse og samtidig bliver udfordret af aktiviteter, som de lærer noget nyt af.



Typiske fritidsaktiviteter er fx PlayStation, bordtennis, tegning, spil, snobrød, stikbold og filmvisning. Her er det uformelle samvær blandt de unge og medarbejderne i højsædet. De taler sammen, griner og hygger sig. De unge opsøger hyppigt kontakt med medarbejderne, hvad enten det er for at lave sjov, tale om problemer eller finde på aktiviteter sammen med dem. De typiske fritidsaktiviteter er en god måde at opbygge kendskab og tillidsfulde relationer til de unge på. Relationer, der er betydningsfulde i forhold til at arbejde med de unges udvikling.

Andre aktiviteter har fokus på læring og brobygning med alsidig støtte fra medarbejderne. Det kan være lektiehjælp, dialog om uddannelse og job, diskussionsaftener om samfundsforhold og demokrati, møder i klubråd eller ture i lokalsamfundet. Her kan turen gå til bibliotek, politistation eller idrætsforeninger. Det kan også dreje sig om længere forløb, såsom at følge et hold på ungdomsskolen, rejse til udlandet eller få kurser i iværksætteri.

Flere væresteder i de udsatte boligområder har lommepengeprojekter, hvor unge arbejder i værestedet. Her hjælper de til med praktiske gøremål, ligesom de fungerer som rollemødelere med ansvar for at passe på de yngre og lave aktiviteter med dem.

PÆDAGOGISKE GREB I ARBEJDET MED DE UNGE

Væresteder er som udgangspunkt en gruppeorienteret indsats, idet kontakten til de unge primært finder sted i sociale sammenhænge med flere ad gangen. Medarbejderne arbejder dog stadig både med at udvikle de unge i grupper og individuelt. De arbejder med de unges gruppedynamikker, såvel som de støtter de unge i deres personlige problemstillinger.

Medarbejdertimer har indflydelse på medarbejdernes mulighed for at arbejde individuelt med de unge. Tetriz har flere ressourcer til rådighed end Klub 101, hvilket gør, at medarbejderne i højere grad arbejder målrettet med de enkelte unge.

I Tetriz og Klub 101 er der tre pædagogiske greb, der går igen i medarbejdernes arbejde med at udvikle de unge. De tre greb er: #1 Give medindflydelse og ansvar, #2 Fokuser på adfærdskodekser og #3 Udfordre selvforståelsen.

Grebene er ikke udtømmende for medarbejdernes arbejde. For at nå værestedernes målsætninger for de unges udvikling, arbejder de også med andre greb som brobygning til klub- og foreningslivet. Det kommer vi ind på i næste tema.

GREB #1

AT GIVE MEDINDFLYDELSE OG ANSVAR

I værestederne er et pædagogisk greb, at medarbejderne giver de unge medindflydelse og ansvar. Det giver de unge større ejerskab til værestederne, ligesom de udvikler en demokratiforståelse og forståelse for godt medborgerskab. Afsettet er, at flere unge oplever, at der bliver taget beslutninger over hovedet på dem i andre sammenhænge. Medarbejderne sigter derfor mod, at de unge skal føle sig hørt og blive taget alvorligt i værestederne.

Konkret spørger medarbejderne de unge til råds om, hvordan værestedet kan forbedres, og hvilke nye tiltag der kan fremme det. I værestederne er de unge med til at planlægge aktiviteter, ture og events. Her har de ansvar for alt lige fra forberedelse, indkøb, økonomistyring til afvikling. De unge har også medbestemmelse i forhold til værestedernes fysiske udtryk. I Tetriz har de unge eksempelvis selv indrettet værestedet med

forskellige aktivitetsrum, udsmykning af væggene og valg af udstyr til sportsaktiviteter. Førhen var de unge ikke blege for at ødelægge ting i værestedet, men i dag passer de på stedet.

I ungeråd kommer de unge til orde med deres ønsker og synspunkter til værestederne. I Klub 101s ungeråd fremlægger og debatterer de unge fx deres idéer til tiltag i boligområdet, ønsker til aktiviteter i værestedet og mulige ture, de gerne vil på. Det giver de unge erfaring med demokratiske processer. De lærer at diskutere og argumentere for deres holdninger, ligesom de lærer at acceptere hinandens forskellige synspunkter og opfattelser.

Når medarbejderne giver de unge medindflydelse, er det deres opgave at finde en balancegang mellem at lade de unge bestemme og stadig give dem stabilitet med faste rammer. Der skal være grænser for, hvad de unge kan få indflydelse

FORÆLDRENE PÅ BANEN

Forældre er en vigtig aktør i arbejdet med de unge. En del af medarbejdernes job er opsøgende arbejde og inddragelse af de unges forældre. Det er der gode forudsætninger for i kraft af værestedernes lokale placering i boligområdet. Er der konflikter i Klub 101, så bliver de unges forældre kontaktet til et møde. Her får forældrene indblik i børnenes hverdag, så de kan tage større ansvar for dem. Forældreinddragelse kan styrke båndet mellem de unge og deres forældre, ligesom forældrene får netværk på tværs. Det opstår blandt andet via fælles arrangementer, udflugter og kolonier, som medarbejderne står for.

på. Det giver tryghed, hvis de unge ved, hvad de kan forvente, og hvad de skal indrette sig efter.

Medindflydelse giver de unge lyst til at tage ansvar. I værestederne føler de unge sig ligestillede med medarbejderne, når de bliver hørt og inddraget. Det er Bilal i fortællingerne et godt eksempel på. Han påtager sig opgaven med at træne de yngre i streetfodbold og investerer tid og kræfter i at gøre det godt. Han lærer at tage ansvar og følge opgaven til dørs med løbende sparring fra medarbejderne.

GREB #2

AT FOKUSERE PÅ ADFÆRDSKODEKSER

En vigtig del af medarbejdernes arbejde er at korrigere de unges handlemåder. Flere unge har udfordringer og problemer med social adfærd, når de starter i værestederne. Derfor er et mål at lære dem om god adfærd i forskellige sammenhænge.

Opstår der konflikter eller tilspidsede situationer mellem de unge, bryder medarbejderne ind. I Klub 101 er der fokus på at løse konflikter med det samme. På grund af værestedets lave normering af medarbejdere, indebærer det en sjælden gang imellem, at lederen lukker værestedet resten af dagen for at besøge de unges forældre i hjemmet. I Tetriz bringer medarbejderne også forældrene på banen, hvis de unge gentagne gange optræder konflikter. I første omgang forsøger de dog at lære de unge at rede uenighederne ud selv og hjælpe hinanden. I værestedet er karantæne ikke et redskab, medarbejderne gør brug af. Det hænger sammen med, at Tetriz er sidste instans for flere unge, da de er smidt ud af flere andre tilbud.

Medarbejderne arbejder på flere måder med de unges sociale adfærd. De unge skal tage hensyn og acceptere hinanden, så mobning er bandlyst. Deres samtale- og udtryksform er derfor vigtig. Medarbejderne retter kærligt på de unge, hvis de

bruger skældsord, løber indenfor eller slår ud efter hinanden. I Tetriz og Klub 101 opfordrer medarbejderne de unge til at være opmærksomme på deres toneleje og måde at interagere på, da det kan virke utrygt for andre. Deres samtaler skal foregå uden at råbe, og de skal begrænse at skubbe til hinanden i sjov.

Fokus på de unges samværsformer indebærer også, at de unge lærer at være empatiske og sætte sig i andres sted. De unge skal lære deres egne og andres grænser at kende. I Tetriz er et redskab til det, at medarbejderne laver samarbejdsøvelser med de unge. Her får nogle unge eksempelvis bind for øjnene, mens andre unge fører dem igennem en forhindringsbane. Det lærer dem at stole på hinanden.

Andre aktiviteter indeholder læring af adfærdsformer. Til fællesspisning i Klub 101 lærer de unge at blive siddende ved bordet, til alle er færdige, ligesom de lærer om bordskik og rydde



af bordet. Det er nyt for mange unge, da de ikke gør det i deres hjem. Et andet eksempel er boksetræning i Tetritz. Her lærer de unge at komme til tiden, adlyde ordre, overholde regler og melde afbud. Det klæder dem på til fritidsjob og foreningsidræt.

De unge udtrykker, at de bliver bedre til at lytte og give hinanden plads i værestederne. Flere ytrer også, at de er blevet mere sociale og har lettere ved at få nye venner.

GREB #3

AT UDFORDRE SELVFORSTÅElsen

Medarbejdernes tætte relation og gode kendskab til de unge er afgørende for at påvirke deres selvforståelse. Det giver dem en fornemmelse for, hvad de kan tillade sig, og hvad de unges udfordringer og behov er. Her har medarbejderne blik for de enkelte unge, ligesom de sørger for at holde hinanden opdateret om deres arbejde med de unge.

I Tetritz arbejder medarbejderne med at få de unge til at føle sig som en del af det danske samfund uden at give slip på deres kulturelle ophav. De unge skal lære at føle glæde over

at være flerkulturelle med eksempelvis både en dansk og en arabisk side. Medarbejderne stiller de unge konfronterende spørgsmål såsom: "Ville du flytte tilbage til Libanon, hvis du fik muligheden?" eller "Hvilke sprog tænker og drømmer du på?" Det får de unge til at opdage og tænke over, at de faktisk har et tilhørsforhold til Danmark.

Medarbejderne arbejder også med at udfordre den offermentalitet, som flere unge tillægger sig. Et eksempel er en ung, der forklarer sine afslag på en læreplads med, at han hedder Muhammed. Medarbejderen sætter Muhammeds oplevelse i relief ved at fortælle om andre unge i samme situation. Peter søger fx også lærepladser uden held. De taler om, at afslagene ikke har noget med Muhammeds navn at gøre. Han skal ændre sin indstilling og gribe det anderledes an. Frem for at være harm, skal han blive endnu bedre og knokle på med at søge.

Andre spørgsmål kan handle om, hvorfor de unge fører den livsstil, som de gør. I værestederne er ingen emner tabubelagte. Ofte bruger medarbejderne en metode, de kalder "det fælles tredje", som redskab til at åbne op for mere sårbare emner.

Det går ud på, at medarbejderne laver aktiviteter sammen med enkelte unge, som de er fælles om. Det kan være, at medarbejderne går en tur eller spiller et brætspil med en ung, mens de kommer ind på den unges kriminelle løbebane, og hvad det kan have af konsekvenser. Det sætter tanker og refleksioner i gang hos de unge om deres leveform og retning. I bedste fald får de unge lyst til at tage afstand fra kriminalitet og engagere sig i andre ting såsom sport og fritidsjob.

I Klub 101 arbejder medarbejderne med at påvirke de unges selvforståelse ved at få dem til at erfare nye ting, de er gode til. Til stor utilfredshed lukker medarbejderne fx computerrummet i tre uger for i stedet at etablere et malerværksted. I starten er de unge utilfredse, men de får hurtigt øjnene op for nye kreative kompetencer hos sig selv og hinanden. De unge maler billeder, som de udstiller på et kunstmuseum i byen til stor begejstring og stolthed.



DET VIRKER GODT

Brug uformelt samvær omkring aktiviteter til at få kendskab og skabe tillid til de unge.

Aktiviteter som fx fodbold og kortspil giver et godt afsæt for dit videre arbejde med de unge.

Arbejd ressourceorienteret med de unge. Fokusér på de unges ressourcer og involvér dem, så deres evner og input kommer i spil. Fx gennem ungeråd eller ved, at de unge står for aktiviteter.

Lær de unge om god og hensigtsmæssig adfærd. Det ruster dem til at interagere med andre, hvilket skaber tryghed blandt andre unge i værestedet.

Udfordr de unges selvbillede. Du kan fx stille spørgsmål til deres selvopfattelse og give dem nye personlige succesoplevelser.



DET KRÆVER OPMÆRKSOMHED

Sørg for at formulere pædagogiske målsætninger for de unge ud fra, hvad du har medarbejdertimer og -ressourcer til at indfri.

Find en balance mellem at give de unge medbestemmelse for aktiviteter og samtidig have faste rammer. For meget medbestemmelse kan betyde, at aktiviteterne ikke gennemføres.

Husk, at din relation til de unge skal være nær og støttende, men samtidig være professionel. Det er en forudsætning for, at du kan bidrage til de unges udvikling.

Tredje del af fortællingen om Bilal

DET ER OS, DER HJÆLPER

Bilal står foroverbøjet med en kost i hænderne ude foran Tetriz. Der ligger cigaretskodder og papir fra slik på jorden. Bilal fejer skraldet ned i risten foran døren, hvor han samler det op på en fejebakke. Imens står flere af hans venner og sniksnakker med medarbejderen Daniel. Der er en sødlig duft af røgen fra e-cigaretter.

Nede langs blokken kommer en ældre kvinde gående. Hun smiler og hilser på de unge. En af drengene klapper hende på skulderen og siger: "Hej, Grethe." Grethe forklarer Daniel, at hun har brug for hjælp til at bære møbler ned fra sin lejlighed. "Det skal vi nok finde ud af. Vi kommer hjem til dig senere," lyder det prompte fra Daniel. Grethe hæver hånden som farvel og trisser tilbage ad stien.

Bilal arbejder i et lommepengejob i Tetriz og er ansat af helhedsplanen i Nøjsomhed. Bilals arbejde indbefatter alt fra at feje og rydde op til at lave aktiviteter med de unge i Tetriz. Bilal får jobbet, efter at han fortæller Samer, hvor meget han brænder for arbejdet med unge. Derfor sender Samer ham straks videre.

Bilal skynder sig hen til helhedsplanens lokaler, som ligger midt i boligområdet. Lederen af den boligsociale indsats møder Bilal med et smil og byder ham på en kop kaffe. De sætter sig ved skrivebordet på det lille kontor. "Jeg vil gerne arbejde i Tetriz. Jeg har gået rundt med tanken om at blive pædagog." Lederen lytter opmærksomt og fastslår: "Jamen så er det da noget, du skal prøve." Han henter nogle papirer, som Bilal udfylder.

Et par uger senere starter Bilal i lommepengejobbet. Arbejdet gør ham glad, selvom nogle opgaver er federe end andre. Det bedste er at lave aktiviteter med de yngre. At feje og rydde op i skuret er kedeligt, men Bilal gør det alligevel. Det hele er jo del af hans arbejde, ligesom det sommetider er at hjælpe beboere i boligområdet.

Tre glade stemmer runger mellem blokkene. Det er Daniel, Bilal og Zaid, der også er i lommepengejob i Tetriz. De er på vej hjem til Grethe. Bilal presser knappen ind på dørtelefonen, og de tager elevatoren op på 4. sal, hvor Grethes smilende ansigt møder dem i døråbningen. "Behold endelig skoene på," siger hun og viser drengene ind i stuen. Langs de lyse vægge står der egetræsmøbler, og vindueskarmene er fyldt med grønne planter. Grethe peger på et lavt og spinkelt træmøbel. "Ja, det

er det, som skal ned til storskrald." Bilal og Zaid morer sig over, at de er kommet tre mand for det lille møbel. "Jeg troede, vi skulle slæbe sofaer og alt muligt andet ned." De griner. Bilal og Zaid tager fat i hver sin ende af møblet og slæber det ud i opgangen i få ryk. "Daniel, hvad skal jeg give for ulejligheden?" spørger Grethe. "Ingenting! Det er os, der hjælper."





VIDERE UD I SAMFUNDET

SAMARBEJDE OM DE UNGE

Situationen omkring de unge er mere kompleks end mangel på meningsfulde aktiviteter i deres fritid. Derfor kan væresteder ikke alene løfte opgaven med at hjælpe de unge i udsatte boligområder på rette vej i livet. Der er mange forskellige aktører, der på den ene eller anden måde er i berøring med målgruppen. De har alle vigtig viden om de unge og kan på forskellig vis bidrage med aspekter på de unges liv og udfordringer. Samarbejde med relevante aktører skaber derfor en mere helhedsorienteret indsats for de unge.

Skoler, UU-vejledere, politi, SSP, biblioteker, museer, gadeplansmedarbejdere, virksomheder, foreningsliv, helhedsplaner med boligsocialt indhold og andre lokale klubtilbud. Det er eksempler på en bred vifte af aktører, som medarbejderne i Tetriz og Klub 101 samarbejder med om de unge.

Medarbejderne i værestederne samarbejder med aktørerne på forskellige måder. Nogle aktører fungerer som en sparringspartner ad hoc, mens andre er tætte og centrale samarbejdspartnere. Af centrale samarbejdspartnere er især foreningslivet, helhedsplaner og ordinære kommunale klubber, hvor brobygningsaspektet også spiller en betydelig rolle.

FOKUS PÅ DE UNGES VIDERE FÆRD

Det pædagogiske arbejde med at udvikle de unge spiller en vigtig rolle som forløber for at bygge bro videre. Forudsætningen for brobygning er nemlig, at de unge har lyst til at prøve nye ting og får kompetencer til at kunne indgå i andre tilbud. Når de unge kan det, er en vigtig del af medarbejdernes arbejde at bygge bro til ordinære klubber, foreninger og andre tilbud i kommunen og nærområdet.

Det er virkningsfuldt, når medarbejderne udvikler de unge i en positiv retning for senere at hjælpe dem til et aktivt fritidsliv. Det modvirker, at gruppen af unge lukker sig om sig selv og værestedet. Da flere af de unge ligner hinanden, og deres netværk er afgrænset til boligområdet, er det ekstra vigtigt at få dem ud i det omkringliggende samfund. Brobygning til eksempelvis fritidsjob eller foreningsliv giver de unge en bedre forståelse for samfundet, ligesom de får udvidet deres horisont i mødet med andre mennesker. Om det er til professionelle, frivillige eller andre unge, så giver brobygningsaktiviteter de unge mulighed for at skabe nye sociale netværk. Flere unge fra Tetriz og Klub 101 knytter venskaber med andre unge, som de møder på ungdomsskolen, gennem fritidsjobbet eller i idrætsforeningen.

FIRE MÅDER AT BYGGE BRO PÅ

Medarbejdere arbejder med brobygning på forskellige måder, men formålet er det samme; at hjælpe de unge videre i livet. I Tetriz og Klub 101 er der overordnet fire måder, medarbejderne arbejder med at bygge bro mellem de unge og det omkringliggende samfund på.

LOMMEPENGE-
PROJEKTER

HJÆLP TIL
UDDANNELSE
OG FRITIDSJOB

INTRODUKTION TIL
FORENINGSLIVET

BRUG AF ORDINÆRE
KOMMUNALE
KLUBBER

Beskrivelsen af de fire måder viser, hvad arbejdet med brobygning indebærer, og hvilke potentialer og udfordringer der er forbundet med det. Generelt er det vigtigt at have for øje, at de unge gennemgående har behov for håndholdt støtte, som de ofte mangler hjemmefra.

LOMMEPENGEPROJEKTER

Lommepegeprojekter i væresteder er en måde at give unge erfaring med arbejdslivet på, så de senere kan varetage et fritidsjob. I boligområdet Nøjsomhed er medarbejderne i Tetriz og helhedsplanen gået sammen om et lommepegeprojekt ved navn StepOne. Det er det, Bilal i fortællingerne er tilknyttet som unge medarbejder.

Tetriz har to til fire unge fra boligområdet tilknyttet i lommepegejob hver otte timer om ugen. De unge laver praktisk arbejde i og omkring værestedet, de laver aktiviteter for og er sammen med de yngre, og de hjælper beboere efter behov. Tanken bag StepOne er at give de unge et struktureret og tilrettelagt forløb som unge medarbejdere, hvor de får alsidig arbejds erfaring med støtte fra medarbejderne i Tetriz.

Bilals historie viser, at hans bidrag i Tetriz som både træner og senere ungemedarbejder gør ham afklaret i forhold til, at han vil uddanne sig til pædagog. I Tetriz prøver han kræfter med at arbejde med børn og unge, lære fra sig og være et godt forbillede for de yngre. Arbejdet i StepOne giver også de unge praktiske færdigheder i forhold til at tage ansvar og møde til tiden, ligesom de lærer at varetage forskellige arbejdsopgaver som del af jobbet. Det ruste de unge til at varetage et arbejde. Efterfølgende får de fleste unge et fritidsjob i eksempelvis Kvikly og Fakta.

StepOne har en positiv indvirkning på både de unge og lokalområdet. I boligområdet knytter de unge og beboerne bånd. Episoden, hvor Bilal og Zaid hjælper Grethe, er blot et af mange eksempler på dette. Det gør, at barrierer og fordomme mellem de unge og de øvrige beboere bliver nedbrudt. De unge lærer, hvordan de tiltaler og interagerer med deres naboer, og beboerne lærer de unge at kende og bliver trygge ved at færdes omkring dem.

HJÆLP TIL UDDANNELSE OG FRITIDSJOB

De unge har typisk begrænset forældreopbakning og støtte hjemmefra i forhold til uddannelse og fritidsjob. Deres forældre står ofte selv uden for uddannelses- og arbejdsmarkedet og kender derfor ikke mulighederne for deres børn.

I værestederne har medarbejderne stort fokus på at klæde de unge på til at uddanne sig og få et fritidsjob. At få fodfæste i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet er vigtigt for de unges fremtid.

I Tetriz er der typisk en dag om ugen, hvor stedet fungerer som lektiecafé. Her får de unge hjælp til lektier og skoleopgaver. Resten af tiden er der flere unge, som beder medarbejderne om ekstra hjælp til afleveringer i folkeskolen eller gymnasiet. Medarbejderne arrangerer også besøg af UU-vejledere, som fortæller de unge om uddannelsesmuligheder, ligesom de tager på tur til uddannelsesmesser. Har de unge interesse i én bestemt uddannelse, så tager medarbejderne gerne med dem ud og besøger stedet. Alle disse tiltag gør de unge bedre i stand til at tilrettelægge og gennemføre deres uddannelse.

Forskning viser, at fritidsjob for unge gør, at de har større sandsynlighed for senere at gennemføre en uddannelse og komme i beskæftigelse. Gennem fritidsjob får unge arbejdsmarkedskompetencer, ligesom det giver dem lyst og tro på at komme videre med uddannelse og beskæftigelse. Derfor giver det god mening, at medarbejderne i værestederne hjælper de unge med at finde fritidsjob. Medarbejderne bistår med støtte og motiverer de unge i jobsøgningsprocessen. I Klub 101 er medarbejderne eksempelvis i høj grad opsøgende med at finde fritidsjob til de unge. De samler relevante opslag sammen, så de unge har forskellige jobmuligheder, de kan søge. Dertil har medarbejderne og de unge lavet en

standardansøgning til fritidsjob, som er på computeren til fri afbenyttelse. Medarbejderne i Klub 101 ser ofte de unges ansøgninger igennem, inden de bliver sendt afsted eller afleveret fysisk.

INTRODUKTION TIL FORENINGSLIVET

Når de unge dyrker foreningsidræt, får de forbedret sundhed, og de lærer at indgå i nye sociale fællesskaber. De unge bliver en del af fællesskaber, hvor folk har forskellig kulturel baggrund og ophav.

Medarbejderne i værestederne formår at introducere de unge til foreningslivet. I Tetriz træner de unge boksning nede i kælderen. Deres træner er både tilknyttet værestedet og byens lokale bokseklub. Når de unge kan basis boksning, starter flere af dem i bokseklubben. Her træner de med stor passion, og flere af de unge har vundet mesterskaber.

Medarbejderne tager de unge med på besøg hos idrætsforeninger eller arrangerer, at foreningsfrivillige besøger værestedet eller boligområdet. I Klub 101 startede flere piger til håndbold, efter at trænerne fra den lokale håndboldklub var med til områdets sommerfest arrangeret af helhedsplanen. Her var trænerne synlige for børnene og mødte deres forældre.

For mange af de unge gælder det, at de har behov for en håndholdt indsats, hvis de skal starte til foreningsidræt. De unges forældre har nemlig ofte ikke overskud og vilje til at støtte dem i det. Medarbejderne tager kontakt til idrætsklubben for at arrangere de unges opstart. Jo yngre de unge er, jo større behov har de for, at medarbejderne tager med dem til træning de første gange. Det giver de unge tryk og skaber grobund for, at trænerne og frivillige i klubben tager hensyn til deres nye medlemmer.

Økonomisk støtte er i mange tilfælde en forudsætning for at engagere de unge i foreningslivet. De fleste familier har ikke tilstrækkelige økonomiske midler til at betale kontingent for børnenes idræt. Fritidspas er derfor altafgørende for brobygningen. Tetriz har direkte adgang til fritidspas i kommunen, hvilket giver dem god mulighed for at få unge ud i foreningslivet. I ByLivKoldings helhedsplan, som Klub 101 hører under, er en aktivitet 'Brobygning til foreningslivet'. Her får de unges forældre hjælp til at søge fritidspas, som medarbejderne i Klub 101 følger op på.

Ligesom det er tilfældet for den danske ungdom generelt, så kan det være svært at fastholde de unge i foreningsidrætten. Flere af de unge stopper oppe i teenageårene, hvor det er svært at finde tid ved siden af gymnasiet og fritidsjob. De unges sociale netværk spiller også ind på brobygningen til foreningslivet. Flere af de unge



vil hellere være i værestedet, hvor deres kammerater er. Medarbejderne i værestederne har derfor fokus på at få flere unge til at starte til idræt sammen, så det sociale aspekt er med til at fastholde dem.

BRUG AF ORDINÆRE KOMMUNALE KLUBBER

Brobygning til de ordinære kommunale klubber afhænger af, hvem de unge er. Hvis værestedet og den ordinære klubs målgruppe af unge er alt for forskellige, er brobygning ikke nødvendigvis en selvsagt løsning.

Tetriz blev etableret for fire år siden, da flere af de udadreagerende og uroskabende unge ikke kunne rummes i de ordinære klubber. I dag har flere unge udviklet sig i en positiv retning, men de har stadig behov for støtte for at fastholde en god udvikling.

Medarbejderne i Tetriz bygger i langt højere grad bro til fx foreningslivet og ungdomsskoler, end de gør til ordinære klubber. Det hænger sammen med, at de uroskabende unge kræver en særlig indsats, der ofte er for krævende for de ordinære klubber. Der er derfor behov for Tetriz, hvor medarbejderne kender de unge og deres familier, og hvor der er personale til at arbejde målrettet med de unge. Det ruste også medarbejdernes arbejde med de unge, at de hører under SSP, hvorfra de får viden om kriminalpræventivt arbejde med unge. Den nærtliggende ordinære klub er positivt stemt over for Tetriz. Klubmedarbejderne oplever, at værestedet tager sig af unge, som de og andre klubber har svært ved at rumme.

Brobygning til ordinære klubber forudsætter, at de unge har mulighed for at benytte dem, hvad angår alder og økonomi. I skole-distriktet, som Tetriz hører under, er den nærtliggende ordinære klub for børn og unge mellem 10 og 15 år. Den rammer derfor ikke

hele Tetriz' målgruppe, som går op til 18 år. Det begrænser derfor flere af de unge i at benytte klubben. Det økonomiske aspekt har også betydning for deres valg af klubtilbud. Den ordinære klub koster 400 kr. om måneden, som for mange familier er en uoverskuelig post i budgettet.

Ligner de unge derimod hinanden i en sådan grad, at de både benytter værestedet og den ordinære klub, så er det væsentligt, at tilbuddene arbejder på at supplere hinanden.

Ligesom Tetriz er Klub 101 i sin tid etableret på grund af udadreagerende og uroskabende unge i boligområdet. Klub 101s mangeårige indsats i boligområdet har medvirket til, at der er sket en positiv udvikling hos de unge. I dag minder de unge i Klub 101 og den ordinære ungdomsklub på mange måder om hinanden, ligesom flere unge kommer begge steder. Det skyldes i høj grad, at den ordinære ungdomsklub er et gratis tilbud, ligesom klubben kun ligger få minutters gåafstand fra boligområdet. For at undgå at blive parallelle tilbud, holder Klub 101 og den ordinære ungdomsklub åbent på forskellige tidspunkter i ugens løb. Det gør de for at supplere hinanden.

Medarbejderne i Klub 101 opfordrer de unge til også at benytte den ordinære ungdomsklub. Klublederen i den ordinære ungdomsklub opfatter samarbejdet med Klub 101 konstruktivt, og at de to tilbud tilsammen favner hele ungegruppen. Alligevel ser hun gerne, at Klub 101 og den ordinære ungdomsklub fusionerer på sigt. Det kræver imidlertid, at kommunen tildeler ekstra ressourcer, eller at ungdomsklubben og helhedsplanen indgår i et partnerskab om en fælles indsats.



DET VIRKER GODT

Samarbejd med andre relevante fritidstilbud, så I supplerer hinanden bedst muligt. Hold fx åbent på forskellige tidspunkter, lav fælles arrangementer eller hav de samme medarbejdere tilknyttet.

Introducér de unge til forskellige fritidstilbud og -aktiviteter. Tag fx på besøg eller inviter foreningsfrivillige fra sportsklubber hen i værestedet.

Involvér de unges forældre, så de bedre kan bakke op om deres børns fritidsliv. Det virker godt, at forældrene ser og får kendskab til de unges nye fritidsaktiviteter.



DET KRÆVER OPMÆRKSOMHED

Vurdér, hvilken støtte de unge har brug for, når de starter i nye fritidsaktiviteter. Tag fx med til træning de første gange eller hjælp dem med at få fritidspas.

Hav for øje, at brobygning til ordinære kommunale klubber ikke altid er et mål i sig selv, hvis de unge er meget belastede. I kan stadig sparre og videndele om målgruppen.

Husk, at de unge udvikler sig positivt over tid. Selvom der i starten er behov for en særlig indsats, kan det med tiden give mening at sammenlægge værestedet med en ordinær klub eller et andet tilbud.

HER KAN DU FINDE MERE VIDEN OM ...

... BOLIGSOCIALE INDSATSER:

Det Boligsociale Danmarkskort – www.boligsocialtkort.dk

... BOLIGSOCIALT ARBEJDE MED UNGE I VÆRESTEDER:

Nana Øland Frederiksen m.fl. (2016): Inspirations- og viden-
skatalog til boligsociale indsatser. Center for Boligsocial Ud-
vikling.

... SOCIALPÆDAGOGISK ARBEJDE MED MINORITETSUNG:

Kathrine Vitus (2013): Pædagoger og perkere. Etniske minori-
tetsbørn i det sociale system. Aarhus Universitetsforlag.

... GODE METODER TIL RELATIONSARBEJDE MED UNGE:

Nana Øland Frederiksen m.fl. (2013): Unge på kanten af ud-
dannelsessystemet – Metoder og virkning af relationsbaseret
ungearbejde. Center for Boligsocial Udvikling.

... VIRKNING AF FRITIDSJOB FOR UNGE:

Louise Aner m.fl. (2012): Godt på vej – Virkningen af fritids-
jobaktiviteter i udsatte boligområder. Center for Boligsocial
Udvikling.

... FRITIDSAKTIVITETER FOR UROSKABENDE UNGE:

Lasse Kjeldsen m.fl. (2015): Gadeplan - Slutevaluering af 17
indsatser under puljen for helhedsorienteret gadeplansind-
sats. Center for Boligsocial Udvikling.

... MENTORINDSATSER FOR UNGE:

Nana Øland Frederiksen m.fl. (2013): Mentorer i udsatte bo-
ligområder – Sådan tilrettelægges den virkningsfulde indsats.
Center for Boligsocial Udvikling.

... KRIMINALPRÆVENTIVT ARBEJDE MED UNGE:

Louise Glerup Aner m.fl. (2011): De unge væk fra gaden – Ef-
fektive metoder i kriminalpræventivt arbejde i udsatte bolig-
områder. Center for Boligsocial Udvikling.

... VIRKNINGSFULDE INDSATSER FOR KRIMINALITETSTRUEDE UNGE:

Henriette Nobili Christiansen (2012): Effekten af mentor- og
fritidsindsatser for unge i risiko – En systematisk kortlægning.
Det Kriminalpræventive Råd.



OM RAPPORTEN

Rapporten bygger hovedsageligt på observationer og interview med unge og medarbejdere i værestederne Tetriz i boligområdet Nøjsomhed (Helsingør) og Klub 101 i boligområdet Munkebo (Kolding). Herudover har vi besøgt de ordinære kommunale klubtilbud i begge byer for at få indblik i deres samarbejde med værestederne i boligområderne.

Vi har samtidig kortlagt samtlige væresteder i landets udsatte boligområder, og i den forbindelse interviewet medarbejdere i værestederne samt afholdt en workshop med medarbejdere fra fire af værestederne. Disse har kvalificeret rapportens anbefalinger og er kommet med input til arbejdet med unge i værestederne.

Rapporten tager desuden udgangspunkt i relevant forskning, som vi bruger til at understøtte og perspektivere vores undersøgelse.

Vi vil gerne rette en særlig tak til medarbejderne og de involverede unge fra Tetriz og Klub 101. Tak for at stille op til interview og for at invitere os indenfor i jeres dagligdag.

Tekst: Astrid Marie Sonne-Frederiksen, Sarah Lunar, Helle Nielsen og Iben von Holck

Layout: Nikolaj Avlund og Simon Nielsen

Fotos: Kristian Brasen, taget i værestedet Tetriz i boligområdet Nøjsomhed i Helsingør. Alle rettigheder tilhører CFBU.

Udgivet: Februar 2017



**CENTER FOR
BOLIGSOCIAL
UDVIKLING**
Sadelmagerporten 2A
2650 Hvidovre
www.cfbu.dk